

La religió

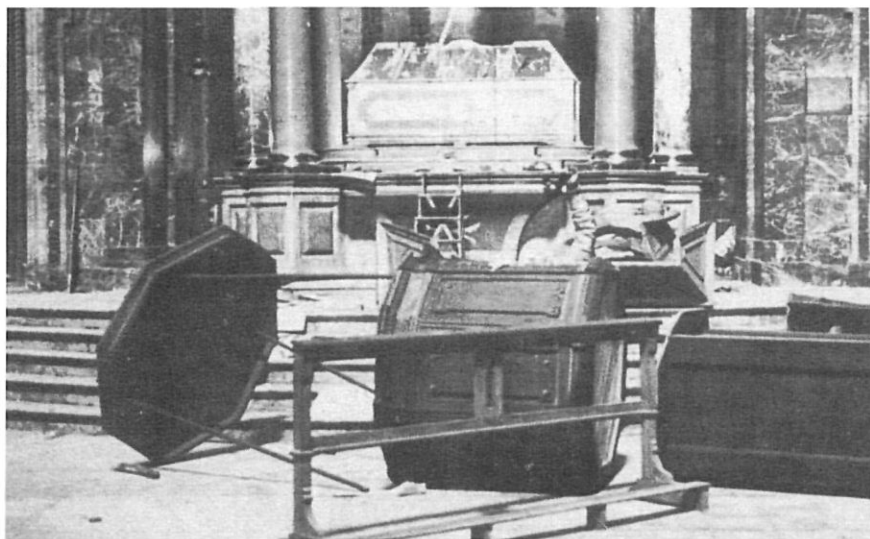

Processó del diumenge de Rams, a Olot, a començament de segle.

Del triomfalisme a la marginació passant per les eufòries conciliars

QUIM PLA

No sé què diran els historiadors, però jo crec que el fet més important en la història de l'Església del segle XX ha estat el Concili Vaticà II (1962-1965). El Concili va fer que molta gent tornés a mirar-se la vida cristiana i eclesial amb il·lusió. El món tenia coses per dir a l'Església i l'Església tenia coses per dir al món. La tossuderia (visió i sentit profètic?) d'un vell havia canviat les regles de joc. Joan XXIII (1958-1963), a qui tothom augurava una mort propera, es va treure de la màniga l'anunci d'un Concili. Els vells estrategs del Vaticà es posaven les mans al cap. Més d'un devia pensar que Joan XXIII havia perdut la xaveta. Però no. Joan XXIII havia connectat amb una vella aspiració de molts cristians, bisbes inclosos. Aviat van començar a arribar a Roma respostes positives. Va arribar un moment que el Concili ja no l'aturava ningú. A Joan XXIII el va aturar la mort en plena celebració del Concili, l'any 1963.

Destrosses a la capella de Sant Narcís, de l'església de Sant Feliu de Girona, l'any 1936.

El concili Vaticà II

La fruita ja era madura. Pau VI (1963-1978), el successor de Joan XXIII, va ser l'encarregat de culminar l'obra del Concili. I de l'anomenat «aggiornamento», o posada al dia de les estructures eclesiàstiques. El moviment de renovació de l'Església catòlica s'havia posat en marxa. Per primera vegada en la història es mirava l'Església catòlica com una entitat diferent de la societat civil, amb unes lleis diferents, que podien col·laborar per al bé de la humanitat però que no tenien per què barrejar-se. El Concili va arribar a ser saludat pomposament com la fi del constantinisme catòlic. I ja veieu si venia de lluny: el constantinisme va començar al segle IV de la nostra era. Constantinisme volia dir barreja i confusió entre Església i Estat, o entre societat civil i societat religiosa.

Però ara faig un salt de més de trenta anys (què són trenta anys en una etapa de la civilització humana, que ja fa dos mil anys que dura?).

Fins on hem arribat

Un home d'Església que admiro molt, i per moltes raons, el bisbe Pere Casaldàliga, diu que el contrari

de la fe no és pas la increença: és la por. I em sembla que l'encerta de ple. A l'Església catòlica estem vivint un temps de por. L'Església catòlica ha abandonat totes aquelles conquestes del Concili Vaticà II i s'ha reclòs en si mateixa. D'aquell obrir les finestres de Joan XXIII perquè pogués entrar aire nou i renovar l'aire resclòs hem passat a tancar les finestres perquè l'aire exterior no ens faci mal.

I a poc a poc, l'Església catòlica es va tornant més insignificant, va perdent més credibilitat, la gent en va passant més. No fa pas molt que el mateix bisbe de Girona, un home a qui no es pot pas titllar de tancat, reconeixia aquest fet. I deia que ens calia preparar-nos, puix que encara no havia arribat el pitjor.

Jo tinc seixanta anys. He passat tota la meua vida a redós del món eclesiàstic gironí, amb alguna escapada més enllà de les fronteres gironines, escapades que m'han permès copsar tot el gran florilegi d'actituds i maneres de pensar que es donen a l'Església universal.

Al final he tornat a casa, a Girona, i m'he trobat amb una Església desanimada i amb una jerarquia eclesiàstica a la defensiva. M'he tro-

bat amb una darrera gran ocasió perduda, un fet que ha acabat d'ensorrar les poques il·lusions de molts catòlics progressistes. Parlo del Concili Provincial Tarraconense, un esdeveniment destinat a renovar l'Església catalana, i que ha nascut mort, com un trist miserable *avortó* d'una Església catalana incapaç ja d'aixecar el vol, i resignada a fer un paper marginal en la societat.

Vaig comentar a un company rector la necessitat de proporcionar opcions coherents de reflexió als nostres cristians. I em va respondre que els nostres cristians no estan preparats per reflexionar segons què. Mare de Déu!, vaig pensar jo. Vint segles per educar els nostres cristians i no ens n'hem sortit!

El bisbe Josep Cartaïà

Repeteixo que tinc seixanta anys. El primer bisbe de Girona que vaig conèixer va ser Josep Cartaïà, «en Pepet vermell», tal com li dèiem afectuosament (va ser bisbe de Girona des del 1934 fins al 1963). Era tarragoní, preconiliar i home que dominava amb mà dura l'Església gironina («lo dret canònic sóc jo», deia ell). Vaig arribar a capellà l'any 1963, any de la seva mort.

El bisbe Cartaïà deia: «Si jo fos al Concili, ja em sentirien. Tot això que passa no passaria!».

Dues anècdotes, de les moltes que podria espigolar del florilegi nodrit del bisbe Cartaïà: Ell era un home viu i calculador, però que es valorava més del que realment era. Un dia el rector de Rocacorba, que necessitava que el bisbat li construís una cisterna, va anar ben mudat a palau, prèvia petició d'audiència. Va entrar al despatx episcopal i li va etzibar que necessitava urgentment dues cisternes. El bisbe es va posar les mans al cap i li va dir que amb una ja passava, i encara gràcies. El rector de Rocacorba va sortir del

bisbat content i eufòric i dient, a tothom que el volgués escoltar: «Ja l'he fotut!».

I la segona. El bisbe, l'any 1963, es va posar malalt greu. El capítol catedralici va creure oportú advertir-lo de la gravetat i dir-li si volia rebre els darrers sagraments. Així ho va fer un canonge, *cum timore et tremore*, o sigui, tremolant. El bisbe va treure el geni, tot i estar postrat al llit de l'agonia i li va dir, més o menys: «Vostè què s'ha cregut?; lo bisbe sóc jo i encara mano! Ja els avisaré quan em mori i necessiti els darrers sagraments». De fet, al cap de poc va demanar els darrers auxiliis espirituals i els va rebre amb molta devoció.

El seminari i la formació

L'anunci, els preparatius i l'obertura del Concili Vaticà II els vaig viure al Seminari de Girona, aquest seminari la meitat del qual ha passat a ser Universitat de Girona, i l'altra meitat un immens casalot que acull activitats diverses, però no seminaristes. Aquests, atès el seu nombre cada vegada més reduït, ja fa anys que s'han hagut d'ajuntar amb els d'altres diòcesis catalanes per fer els estudis eclesiàstics plegats a Barcelona. De

Girona en tenim una mitja dotzena. Al meu temps, al Seminari de Girona érem prop de tres-cents.

Vaig viure l'anunci i l'obertura del Concili Vaticà II al Seminari de Girona. El meu seminari encara s'anomenava Seminari Conciliar, en record del Concili de Trento (1545-1563). Aquest Concili, resposta a la Reforma de Luter, va fixar la doctrina catòlica pel que fa a l'Escriptura (La Bíblia) i la Tradició i va subratllar algunes veritats de fe, sense les quals hom no podia salvar-se. Del segle XVI al segle XX ben poc van canviar les coses pel que fa a la formació dels seminaristes; la mateixa Església catòlica ja havia tingut cura de reprimir i esclafar les rebel·lions que s'havien anat produint de manera més o menys regular. Les lectures dels seminaristes havien variat ben poc en els darrers segles.

A la dècada dels anys 50 van començar a arribar, sobretot a França, llibres que tenien un so diferent. Eren els llibres d'aquells autors que van precedir i preparar el Concili Vaticà II: Congar, De Lubac, Chenu, Teilhard de Chardin, als quals cal afegir alemanys com Rahner i B. Häring, el suís H. Küng, i l'holandès E. Schillebeeckx. Més tard van irrompre al

Homenatge al papa Pius XII, al Teatre Municipal de Girona, en els anys de postguerra.

mercat Leonardo Boff, Jon Sobrino, Ignacio Ellacuría (assassinat pels militars del Salvador), i altres teòlegs de la Teologia de l'Alliberament. Pel que fa a la qüestió escripturística (*de la Bíblia*), tots depenien d'un gran investigador, teòleg i biblista alemany, Rudolf Bultmann. Al començament, aquests llibres arribaven en comptagotes. Alguns els havíem de policopiar i distribuir clandestinament. A poc a poc la seva lectura es va anar fent general i obligatòria (encara que no per part de tothom: recordo el cas d'un seminarista, avui bon capellà, encara que una mica il·lús, que es vantava de no haver hagut de llegir mai cap d'aquests llibres moderns; un altre que em va denunciar perquè em va veure llegir un d'aquests llibres. Però això eren simples anècdotes). Molts ens bevíem aquests llibres. Hi trobàvem resposta als neguits eclesials i personals que sentíem. També en temps de la celebració del Concili Vaticà II van començar a entrar diaris al Seminari (censurats, això sí), i els podíem llegir, enganxats en una gran pissarra. O bé ens en llegien articles interessants al menjador. Recordo especialment els d'Augusto Assía, de *La Vanguardia*.

Assistents a l'Assemblea Diocesana de Joves d'Acció Catòlica de Girona, l'any 1941.

CRONOLOGIA

- 1877-1906 Tomàs Sivilla i Gener, bisbe de Girona.
- 1901-1905 S'instal·len a la diòcesi diverses congregacions religioses franceses.
- 1906-1914 Pontificat de Francesc de Pol Baralt.
- 1907 S'inicien els primers passos del catolicisme social: l'Ateneu de Mn. Sants Boada.
- 1908 Esclat d'anticlericalisme en poblacions industrials (Sant Feliu de Guíxols, Calonge, Palamós, etc.).
- 1915-1920 Sota el bisbe Francesc de Paula Mas i Oliver, els sindicats agrícoles catòlics augmenten el seu nombre i activitats. Mn. Pere Dausà.
- 1916 Setmana Litúrgica de Banyoles.
- 1922-1925 El bisbe Gabriel Llompart impulsa una pastoral menys compromesa políticament, més espiritualista. Es fa el silenci sobre l'activitat social.
- 1923 Es publica en català el Catecisme Diocesà.
Mn. Comerma publica un manual de literatura catalana.
- 1925-1932 Època del bisbe Josep Vila i Martínez. La influència de la dictadura es deixa sentir: desapareixen els Pomells de Joventut. Mn. Comerma es veu obligat a deixar la docència al Seminari.
- 1932 Neix la Federació de Joves Cristians de Catalunya.
- 1935 Apareix Vida Catòlica, òrgan de la Junta diocesana d'Acció Catòlica.
- 1936-1939 Guerra civil. Nou esclat violent d'anticlericalisme. Moren uns 200 capellans gironins, víctimes de la repressió republicana. Bombardeigs sobre la població civil.
- 1939 Comença l'etapa de nacionalcatolicisme al llarg del període regit pel bisbe Josep Cartañà i Inglès (1934-1963). Repressió franquista: uns 500 gironins afusellats. Exili.
- 1948 L'Acció Catòlica obre una escola professional.
- 1951 Represa definitiva de les activitats de l'escoltisme d'Església.
- 1951 Una imatge de la Mare de Déu de Fàtima recorre les parròquies de la Diòcesi.
- 1952 El triomfalisme d'aquests anys es manifesta en el XXXV Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona.
- 1964 Narcís Jubany, bisbe de Girona (1964-1970).
- 1967 Els monjos cistercencs s'estableixen a Solius (Baix Empordà).
- 1973 Assassinat, a Xile, del capellà gironí Joan Alsina i Hurtós.
- 1973 Jaume Camprodon i Rovira, bisbe de Girona.
- 1974 Creació del Secretariat Diocesà de Justícia i Pau.
- 1977 S'inicia la celebració de la Pasqua Jove.
- 1980 Jornades de Pastoral de Banyoles.
- 1988 Els seminaristes diocesans de Girona passen a residir i estudiar a Barcelona.
- 1994 És assassinat a Rwanda el pare blanc Joaquim Vallmajó i Sala, gironí, fill de Navata (Alt Empordà).
- 1992-1996 Concili Provincial Tarraconense. La diòcesi de Girona (capellans, religiosos i laics) treballa les diferents etapes del Concili, fins a la Celebració Diocesana a la catedral de Girona (25 de febrer de 1996).

El bisbe

Narcís Jubany

Ja a final del Concili, a Girona vam donar la benvinguda a un bisbe nou, el Dr. Narcís Jubany i Arnau, gironí, fill de Santa Coloma de Farners, però que havia fet tota la seva carrera eclesíastica a Barcelona, i d'on era bisbe auxiliar al moment de ser nomenat bisbe de Girona.

Va fer la seva entrada triomfal a Girona per Sant Josep de l'any 1965, com corresponia a un bisbe. El governador civil el va anar a esperar als límits de la diòcesi. I va entrar a Girona, en cotxe descobert i en olor de multituds. Totes les parròquies de la diòcesi, sovint encapçalades pel mateix rector, havien enviat representants a rebre el pare i pastor. Va ser la darrera rebuda (i acomiadament) solemne. El mateix bisbe Jubany, després d'un pontificat a Girona en el qual es dibuixaven llums i ombres, va tenir un comiat més aviat minso, tant pel que fa a capellans com pel que fa a laics.

Els anys de pontificat gironí del bisbe Jubany van ser els anys de plenitud del postconcili: tota l'Església catòlica bullia d'idees i d'iniciatives, entre elles l'Assemblea Conjunta de bisbes i capellans, que es va celebrar a Madrid l'any 1971. L'any 1968 es va fer una enquesta al clergat espanyol. Els resultats van ser sorprenents. Un 40% se sentia insegur en el terreny teològic, i un 50% en el terreny moral. Un 72% no es consideraven preparats per orientar els seus feligresos en una reflexió cristiana sobre els problemes econòmics o socials. Un 31,11% era favorable al socialisme, un 15% a la monarquia, un 4,9% a la república, un 4,4% a la Falange, i un 12% als moviments obrers.

L'assemblea conjunta de 1971 va durar una setmana. Es van tractar amb llibertat els temes més candents (per posar un exemple: el ce-

Els teòlegs i el Concili

Aquestes teologies van ser les que van il·luminar la majoria de pares conciliaris i van facilitar l'obertura de l'Església al món. Aquesta obertura va cristal·litzar en un document conciliar magistral: la *Constitució pastoral sobre l'Església en el món d'avui*, document importantíssim i

autèntic vademècum de les generacions futures, al moment de veure com cal situar l'Església en el món.

Després aquest document s'ha anat rebaixant de valor, s'ha anat silenciant. Han sortit innumbrables encíclics de papes, sobretot del darrer, que han anat arraconant la doctrina conciliar.

El bisbe Josep Cartaña beneeix la imatge restaurada de la Verge de la Pera, a Girona, l'any 1947.

libat sacerdotal i les relacions de l'Església amb l'Estat. Fins i tot es va tractar el tema de demanar perdó per haver estat bel·ligerants a la Guerra Civil Espanyola i haver donat suport a una part del país en contra d'una altra).

Però Roma i l'Opus Dei van lluitar per neutralitzar l'assemblea. I ho van aconseguir. Com també van aconseguir desarticular una operació, muntada per un col·lectiu de capellans progressistes, que es van anomenar Operación Moisés. L'Opus Dei i alguns organismes vaticans es van confabular per desmuntar tots aquests intents progressistes. I, a poc a poc, l'Opus Dei es va anar infiltrant al Vaticà. Es diu que ells van ser els qui van eixugar el fabulós deute econòmic provocat per l'afer Marcinkus. Actualment es diu que al Vaticà hi ha dos *lobbys* poderosos: el clan polonès i l'Opus Dei.

L'activitat de l'Opus Dei

En temps del bisbe Jubany, l'Opus Dei va fer un treball ben coordinat a Girona, un treball que ja havia estat preparat per l'actual bisbe Pèlach (bisbe jubilat del Perú), que va crear

les bases de la futura ofensiva de l'Opus durant el temps del bisbe Cartaña.

L'Opus Dei va treballar i conquerir una bona part dels capellans gironins, inclosos els més progressistes, i durant molts anys va dominar organismes de consulta, com el Consell Presbiteral.

A les seves jornades sacerdotals de Castellaura, hi van participar molts capellans gironins.

Més endavant se'n van desfer una bona colla. Però Girona sempre ha tingut fama de tenir un presbiteri favorable a l'Opus Dei, fins i tot durant el pontificat del bisbe Jaume Camprodon, que ha estat tingut –jo penso que encertadament– com a poc favorable a les tesis de l'Opus Dei, tot i que, segons diuen, havia estat membre o simpatitzant de l'Obra abans de ser nomenat bisbe de Girona.

L'Opus Dei, tot i que va ser fundat per José María Escrivá Albás abans de la Guerra Civil Espanyola, no va conèixer la seva expansió fins després del conflicte. I, sobretot, quan el règim franquista va admetre als seus rengles ministres d'aquesta institució. Fou l'època dels «lópeces» ministres. En aquells moments, la majoria de nosaltres encara no havíem calibrat ben bé això de l'Opus Dei; només en teníem una idea general, idea que es va concretar quan vam poder llegir un llibre clandestí, editat al Ruedo Ibérico de París. Aquest llibre es deia *La Santa Mafía*, i el seu autor, Jesús Ynfante. Darre-rament se n'ha fet una nova edició, corregida i augmentada. Recordo que se'n va comentar molt la frase

Seminaristes al pont de Pedra de Girona, l'any 1947.

TEXTOS

Pensaments escrits pel Dr. Damià Estela durant el mes d'agost del 1936, al cap de pocs dies d'esclatar la guerra civil espanyola.

Així com seria un error lligar el nostre redreçament a un problemàtic redreçament polític, seria també un error desinteressar-nos del poble. La caritat, que es manifesti en una cordialitat pleníssima, ha d'ésser la nostra arma única. Estimar, estimar el poble, el nostre poble, encara que ell no ens vulgui correspondre. Cal que ens lliguem a la seva vida, sense distincions d'estaments ni de colors polítics.

He d'ésser objectiu fins a la cruïsa. El nivell de vida dels eclesiàstics, d'un temps ençà, no era pas esplèndid ni molt menys, però hi havia un cert luxe d'additaments en l'organització que feien mal als ulls dels profans i resultaven desproporcionats a la situació real de l'Església; sobretot, perquè la seva eficiència era força minsa.

El més sensible en això ha estat que, essent els humils els interessats a cercar canvis polítics i socials i els poderosos a conservar l'ordre existent, els qui per triomfar el laïcisme havien de seguir un camí de subversió se n'han emportat les masses, i nosaltres, que a cada trontoll de la vida col·lectiva sentíem un sobresalt de possible ruïna, ens hem quedat amb els poderosos, o sigui, amb els menys.

Testament espiritual de mossèn Joan Alsina, escrit durant la nit del dia abans de la seva detenció i afusellament a Xile (19 de setembre de 1973) durant el cop d'estat del General Pinochet.

No havíem entès allò de Sant Pau: Tots sereu provats al foc. I que se n'ha cremat de palla! On són els qui volien arribar fins a les darreres conseqüències [...] I la nostra Santa Mare? No es pot improvisar. L'equilibri només serveix per a temps de pau [...] Esperances. Si el gra de blat no mor, mai no dona fruit. És terrible una muntanya cremada. Però cal esperar que de la cendra molla, negra, enganxosa, en torni a brotar la vida... Ara entenc allò de Sant Pau: La caritat no s'infla. La de veritat és clandestina. Perquè és el Verb fet carn... Esperem la vostra solidaritat. Enteneu ara què significa el Cos de Crist? Si nosaltres ens ensorrem, és quelcom de la vostra esperança que s'ensorra. Si de les cendres assolim la vida de nou, és quelcom que neix de nou en vosaltres.

Pensaments del P. Joaquim Vallmajó, assassinat a Rwanda el 26 d'abril de 1994 pels militars tutsi, durant el que s'ha anomenat guerra dels grans llacs. Aquests fragments són trets de les nombroses cartes que va escriure el P. Vallmajó.

Tenim un exèrcit per protegir els FPR (els inkotanyi), per protegir el règim (els FAR), per protegir els europeus i els lladre-mentiders de la política (la MINAUR)... I no hi ha ningú per protegir el poble, en nom del qual es parla de DEMOCRÀCIA! I es va alimentant amb tota classe d'aliments aquests exèrcits que són els observadors "neutrals" de la fam del poble innocent. El racisme és provocat i excitat per la ràdio i alguns aprofitats sense escrúpols del Règim i la seva ràdio RTLM, que difon el feixisme virulent. La Joventut del Partit també assassina, crema, destrueix i es desplaça amb el bus de l'Estat!

Estem tocats per la tramuntana, som i serem inconformistes, incòmodes, empenyaires gairebé per natura. Hem decidit parlar, incordiar i obrir els ulls als pobres i als qui manen.

El nostre camí són els refugiats, els famolencs, els presoners, malalts, en atur, els perseguits... Si els deixem, anem per mal camí.

Escrit al Full Parroquial de Girona, del 5 de setembre de 1976, del bisbe Jaume Camprodon i Rovira. Extractes.

Sense ser endevinaire, hom preveu que l'Església anirà quedant cada dia més desmantellada i pobra de mitjans humans [...] L'església ha de tornar a Natzaret... Tornar a Natzaret no vol dir amagar-se. Jesús, a Natzaret, no s'amaga pas... Situada a Natzaret, no demana més drets que els altres grups humans... Si el poble opta per prescindir-ne caldrà revisar el perquè d'aïtal rebuig i encaixar cristianament el cop, sense fer ploure foc del cel... En una societat existencialista com la present, l'Església tindrà credibilitat no tant per les veritats que predica com per la vida dels que hi creuen. És necessària la renúncia als privilegis per trencar lliants i purificar-se el rostre [...] [es necessiten passos per crear] grups de persones lliures que maldin per recrear, avui, la vida de Jesús de Natzaret. Grups d'homes obradors de justícia, de reconciliació, de pau, i portadors de la gran esperança en el Crist Senyor. Així és com veig el demà que ja ha començat avui.

que el fundador havia dit, al moment que el general Franco va fer entrar l'Opus Dei al seu govern. Diuen que va exclamar (un gran crit): «¡Nos han hecho ministros!». També diuen que alguns personatges del règim es van molestar, com és el cas de l'exministre Joaquín Ruiz Jiménez. Aquest va anar-se decantant

cap a una postura d'oposició al règim franquista. I va ser una de les columnes de la revista *Cuadernos para el Diálogo*, clarament oposada al règim de Franco. Ruiz Jiménez també va ser una de les persones que van donar suport a la creació de Justícia i Pau, que tant ha lluitat pels drets humans i per la democràcia.

Altres organismes

Com a antítesi de l'Opus Dei em cal fer esment d'un organisme i uns homes que també van marcar durant molts anys una línia en l'Església de Girona. Em refereixo a l'HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica), fundada per un home molt es-

pecial, Guillem Rovirosa, i a través de la qual centenars de laics van rebre una formació consistent i sòlida. D'aquí van sortir homes com Paco Mera, Joan Pallàs i Miquel Molledo. En Paco Mera (Francisco Mera i Bermejo) és un cas significatiu. Andalus, comunista, va lluitar amb l'exèrcit republicà i, posteriorment, amb el maquis. Va formar part del grup que va intentar envair Espanya per la vall d'Aran. Allí va ser fet presoner. Va poder sortir de la presó (sembla que d'una manera bastant rocambolesca, en la qual sembla que hi va intervenir fins i tot un bisbe) i es va establir a Girona (suposo que el van obligar a instal·lar-se a uns centenars de quilòmetres de casa seva). Va entrar en relació amb Guillem Rovirosa i es va convertir al cristianisme, sense deixar mai la seva militància comunista. Més tard, Alfons Carles Comín i el moviment Cristians pel Socialisme van compaginar la seva fe cristiana amb la seva militància marxista. Paco Mera

Visita de la Verge de Fàtima a Girona, l'any 1951.

vivia a Sarrià de Dalt. I, des d'allí, va tenir una gran influència en moltes generacions de seminaristes, capellans i laics. Va ser a la fundació de Comissions Obreres i a totes les *mogudes* que es van produir a Girona, tan civils com eclesiàstiques. El Dr. Estela, rector del Seminari de Girona, gran amic de Mera, va donar entrada a la gent de l'HOAC al seminari. Diferents vegades vam tenir ocasió d'escoltar militants com Mera, Molledo o Pallàs. Alguns van fer cursets de formació obrera. I fins i tot es va organitzar un grup al seminari que s'anomenava Grup de Jesús Obrer. Vam tenir ocasió de llegir llibres que ens arribaven de la Missió de França; llibres de l'abbé Michonneux, o de monsenyor Ancel, bisbe auxiliar de Lió. L'editorial Estela va editar un conjunt de llibres dedicats al tema obrer.

El bisbe Cartaña i el bisbe Jubany van haver de fer gestions a favor de l'HOAC. Fins i tot sembla que van estalviar alguns membres d'anar a la presó. Més endavant, però ja en un altre context, Xavier Corominas, Minas, exalcalde de Salt, i que treballava a la *Torràs del paper*, va haver de sofrir presó per les seves activitats polítiques i

sindicalistes. No recordo si llavors Minas era de Bandera Roja, però sí que recordo que hi havia alguns capellans que hi estaven afiliats, com també en d'altres partits. Aquests foren els anys finals del règim franquista; els anys de la predemocràcia, abans de 1975, any de la mort del dictador.

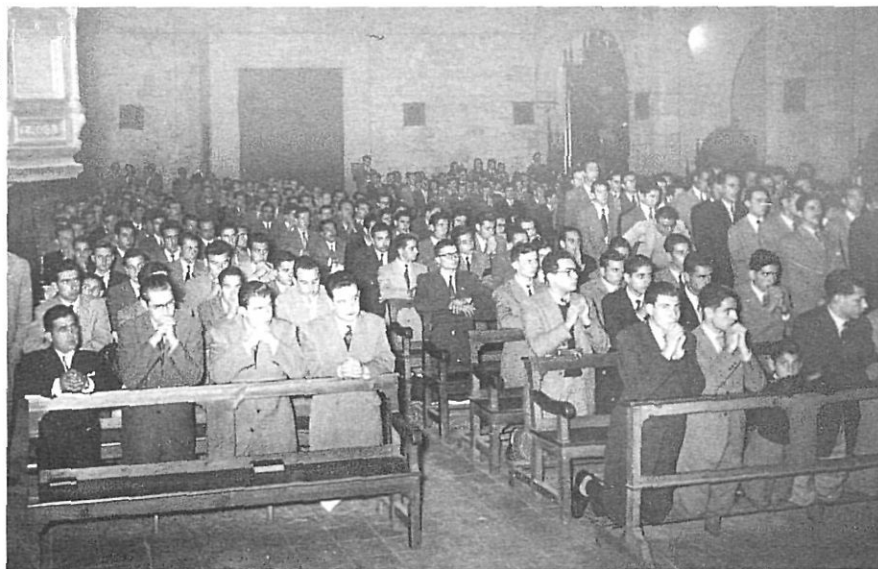
A més de l'HOAC també es va crear la JOC (Joventut Obrera Catòlica), i n'hi havia grups a diferents parròquies. Recordo alguns consiliaris diocesans: Mn. Narcís Tibau (que enguany ha sofert una agressió a Canet de Mar que l'ha deixat sense vista i incapacitat per al treball parroquial), Mn. Gabriel Roura i Mn. Lluís Torrent (que es va secularitzar, es va casar i ha mort, no fa gaires anys; com Paco Mera, també era de Sarrià de Dalt). Per cert que en aquesta parròquia hi va haver, durant molts anys, un capellà que era un bon home però que desconcertava tothom, mossèn Domènec Casanellas, que va morir fa pocs anys d'una manera exemplar. Jo em penso que en Mingo, o en Domingo, com li dèiem nosaltres, era conscient que era rector de Sarrià i patia una mica de síndrome de l'HOAC.

La Creu dels Improperis, de la confraria de la Puríssima Sang, a la processó del Divendres Sant, a Girona.

N. Sans

N. Sans

Missa per a homes sols, a l'església del Mercadal de Girona, els anys 50.

Hi va haver altres organismes que van fer forat a la diòcesi de Girona en diferents moments (i no pretenc, ni de bon tros, recordar-los tots).

Un d'aquests fou l'Obra d'Exercicis Parroquials, fundada pel jesuïta (durant un temps) pare Francesc de Paula Vallet (1883-1947), que morí a Madrid mentre predicava uns exercicis, després d'una vida un xic rocambolesca. Fou un capellà nascut i ordenat a Barcelona. Recordo un meu oncle que era un entusiasta del pare Vallet i que m'explicava sempre la mateixa anècdota, que no vaig poder comprovar mai si era verídica. Per fer-me adonar que era un home modern, el meu oncle m'explicava que el pare Vallet al ball deia: «Mentre tothom balla amb la *querida*, jo ballo amb la *cadira*». *Se non è vero...*

També em cal parlar, obligadament, de l'escoltisme, tant per la força que va tenir en la tasca de refer el país en temps franquista, com perquè jo en vaig arribar a ser un dirigent d'una certa importància: vaig ser membre de l'Equip Mundial de Guies Catòliques (anomenat CICG).

L'escoltisme va ser introduït a Catalunya per Josep Batista i Roca (1895-1978), ajudat per mossèn An-

toni Batlle i Mestres (1888-1955). Mossèn Batlle és considerat, i crec que amb raó, el pare de l'escoltisme català catòlic.

Aviat, després de la Guerra Civil, van començar, clandestinament, les activitats escoltes. A Girona, a final dels anys quaranta i començament dels cinquanta ja se'n sentia parlar molt, i era motiu de maldecaps per a molts governadors civils. L'escoltisme va formar homes i dones que després han estat els capdavanters de la recuperació de Catalunya. No esmento noms perquè tot ha estat explicat a bastament, i molt bé, per Salomó Marquès al seu llibre *L'Escoltisme gironí*.

Una altra obra eclesiàstica ben gironina fou Operàries Parroquials, institut secular fundat per Magdalena Aulina i Saurina (1897-1956). L'obra es va estendre per tot l'Estat espanyol, malgrat que el bisbe Cartaïà n'era més aviat contrari. Hi va haver un conjunt de disputes, que seria laboriós explicar. Finalment, ja al final de la vida de Magdalena Aulina, es van reconciliar ella i el bisbe. I actualment està en curs el procés de canonització de Magdalena Aulina.

I per acabar *—last, but not least—*, vull parlar d'una altra institució giro-

nina que ha marcat molta gent. Parlo del Col·lell. És —o era—, abans que res, un santuari marià. Ja al segle XII es troben documents que en parlen. El santuari va passar per diferents vicissituds fins que, el 1852, el bisbe Florencio Lorente hi fundà un seminari. Per la guerra civil de 1936-1939 fou convertit en presó, i el gener del 1939 hi foren afusellats uns quants empresonats. El 1949 s'hi construí, en temps del bisbe Cartaïà, la nova església, de dimensions respectables. Després s'hi anaren afegint edificis a mesura que anà quallant el que s'anomenava Seminari-Col·legi, que era més col·legi que seminari. Aquest col·legi diocesà ha anat fent tombos, amb èpoques de notable esplendor, fins que s'ha hagut de tancar miserablement —i perdoneu la paraula—. A hores d'ara és una incògnita saber què en faran.

L'Església i el règim

El règim franquista va sortir de la Guerra Civil Espanyola com a guanyador absolut. Les forces colpistes es van anar imposant a les forces republicanes, fins a guanyar una cruenta guerra civil de tres anys (1936-1939). Aquest règim es va enquistar a la societat civil espanyola i va durar fins a la mort del dictador, l'any 1975.

L'Església espanyola es va posar al costat del règim colpista, del general Franco. Pesava molt l'*escabexina* de capellans que hi va haver a tota la zona republicana. A Girona (recordem que comandava l'Església el bisbe Cartaïà) els capellans morts passaven de dos-cents. El mateix bisbe va estar a punt de sofrir la repressió. El va salvar un antic deixeble seu, tarra-goní com ell, Ventura Gassol, que llavors ocupava un càrrec a la Generalitat de Catalunya.

Certament que la follia anticlerical va passar de ratlla, tot i que podia tenir un cert fonament. Alguns casos d'acarnissament contra la persona d'al-

guns eclesiàstics van resultar fora de tota mesura humana. Alguns capellans van ser literalment castrats, i d'altres van fer-los morir lentament pel foc; crueltats totalment innecessàries. Alguns eixelebrats d'alguns comitès locals van fer molt de mal a la causa republicana.

A Catalunya tenim el cas d'un eclesiàstic modèlic que es va negar a signar la carta col·lectiva de l'episcopat espanyol a favor del general Franco i el seu règim. Parlo del cardenal de Catalunya Vidal i Barraquer. Aquest fet li va suposar greus penaltats després de la Guerra Civil, tant per part del règim franquista com, cosa més trista, per part dels seus germans bisbes o per part del Vaticà. El cardenal va haver de sofrir un exili vergonyós a Suïssa i va haver de morir i ser enterrat en aquest exili; fins molts anys després les seves despulles no van poder tornar a Catalunya.

A Girona ja he dit que vam haver de lamentar l'assassinat de més de dos-cents capellans. La divisió arribava fins a l'interior d'una mateixa família (aquest és un dels drames de la guerra

civil). Hi havia famílies que van amagar un capellà i que van morir o sofrir per aquest fet. D'altres que van denunciar o matar algun altre capellà.

Als anys setanta, vaig trobar a Perpinyà un home del meu poble, que havia estat membre del comitè local amb una certa autoritat. No sé si havia mort algú. Però hi vaig parlar i em vaig adonar que era un home d'una gran cultura i d'una gran sensibilitat. Em va acceptar amb una gran naturalitat, però se'l veia amargat per alguna cosa. Ara ja és mort.

A casa meua vaig viure un fet que em va fer pensar molt, i que vaig endevinar que era un drama de moltes famílies. Un meu oncle era de dretes i de missa. Va salvar un militar franquista. Un altre oncle, cunyat de l'anterior, era d'esquerres (de la CNT, em sembla). Era del comitè local i anticlerical. Aquest oncle, acabada la guerra, va ser pres i li van imposar dues penes de mort; va restar molt de temps tancat al Seminari de Girona. El seu cunyat el va salvar de l'execució.

D'altres no se'n van poder salvar. Es diu que a Girona van executar

cinc-cents persones en cinc anys, entre elles gent il·lustre, com l'escriptor Carles Rahola, que no havia fet mal a ningú. La seva única culpa era ser catalanista i republicà. El règim franquista també va fer molts disbarats, amb el suport de l'Església catòlica.

El Seminari de Girona va arrossegar durant molts anys una maledicció: havia servit de presó franquista després de la Guerra Civil. Molts van sortir de les seves parets per enfrontar-se al piquet d'execució, al cementiri de Girona, en una trista matinada. Les cambres o cel·les on dormíem els seminaristes encara conservaven els senyals dels barrons de quan era presó. Recordo que aquesta visió m'havia turmentat moltes vegades. Pensava si el meu oncle havia estat en aquella cel·la.

Ara el Vaticà ens ha fet el que jo crec que és una mala jugada. Vol fer sants d'una tacada tots els capellans espanyols assassinats durant la Guerra Civil. Tot i que reconec la maldat de l'assassinat i la innocència de la majoria dels assassinats, em sembla que aquest gest torna a posar sobre la taula uns fets i unes conseqüències que ens ha costat molt d'assumir i d'oblidar. Roma fa un mal fet a la convivència a Espanya recordant-nos i reffregant-nos pels nassos allò que va provocar la no-convivència. A mi em sembla que l'Església, que predica constantment el perdó i la concòrdia, fa el contrari del que predica quan vol canonitzar tots els capellans espanyols morts durant la Guerra Civil.

Per cert, diuen que el Papa actual ha fet més sants que gairebé tots els altres plegats. Jo no entenc gaire la dèria d'aquest Papa. Un d'anterior va fer una retallada bastant notable dels sants, tant, que fins i tot molta gent es va molestar perquè els havien tret o canviat de dia el seu sant. I aquest fa sants nous a manta, fins a desvirtuar el fet de ser sant. La gent no ho acaba d'entendre. Hi ha moltes coses que la gent no entén de l'Església catòlica. Però això ja són figures d'un altre paner.

Blas Piñar en un acte al Palau Episcopal de Girona, els anys 50.

PERSONATGES

Damià Estela i Molinet (Besalú 1904-Girona 1979). Rector del Seminari de Girona (1951-1969). Home d'una gran cultura, d'un humanisme i una espiritualitat notables. Catalanista convençut. Va exercir un magisteri peculiar durant uns anys difícils. La seva imatge emergia de la grisor general. Fou un punt de referència en la societat eclesial dels anys cinquanta i seixanta.

Jaume Camprodon i Rovira (Torelló 1926; nomenat bisbe de Girona el 1973). Actualment ja fa més de 25 anys que és bisbe de Girona. Home comprensiu, humà, espiritual, gran pastor. Alguns li retreuen que tingui poca capacitat de

governar (es refia molt de la gent que l'envolta). Pràcticament des del començament del seu pontificat ha publicat unes cartes (o escrits) remarcables a la primera pàgina del *Full Parroquial*, remarcables tant literàriament com de contingut. Darrerament ha sofert una intervenció a cor obert per implantar-li un *by pass* quintuple. Compleix l'edat de renúncia (75 anys) l'any 2001.

Joaquim Vallmajó i Sala (Navata 1941-Rwanda 1994). Missioner a Rwanda durant prop de trenta anys.

Pertanyia als Pares Blancs (Missioners d'Àfrica). Mai no va trencar els seus lligams amb Catalunya, amb Navata i amb els seus amics. Va escriure molt (algunes cartes molt dures). Ja feia temps que preveia el conflicte i denunciava la situació que la provocaria. Durant la guerra, i amb els refugiats, que es comptaven per centenars de milers, en Quim s'hi va dedicar en cos i ànima, sense deixar de denunciar les causes que provocaven la situació. Potser per això, un escamot de soldats tutsi el van detenir, el van executar i el van enterrar en un lloc desconegut. Els seus escrits el van revelar com un gran profeta i un gran màrtir (un gran cristià).

Joan Alsina i Hurtós (Castelló d'Empúries 1942-Santiago de Xile 1973). Gironí que va exercir el seu ministeri a Xile. Va néixer com a capellà al final del Concili. Va viure aquells anys xarbotats de les secularitzacions sacerdotals. Ell va apostar fort, i va decidir viure la seva vocació de capellà enmig del poble, enmig de la massa. Això li va dur enemistats, tant eclesiàstiques com civils. Durant el cop d'estat xilè del 1973 va ser empresonat, torturat i executat sumàriament, sense judici. La seva figura s'ha anat agegantant a mesura que passen els anys.

Del bisbe Jubany al bisbe Camprodon

El pontificat del bisbe Jubany a Girona (1964-1970) —de fet va durar més, puix que en ser nomenat arquebisbe de Barcelona, el 1970, hom li va encarregar l'administració de la diòcesi de Girona; d'això en deien ser administrador apostòlic, i aquest càrrec li va durar fins al 1973— va ser una època d'obertura, amb alguns matisos. El Dr. Jubany era un home molt viu i molt bon polític. Endevinava d'on bufaven els vents i s'hi adaptava. En el seu pontificat es va permetre als capellans deixar la sotana (primer d'agost de 1966). I també va ser un home que va protegir els capellans joves en contra dels rectors d'edat. Això darrer li va dur moltes enemistats entre els rectors de tota la vida; no li perdonaven que els menystingués (diuen que, en època del bisbe Cartaña, si un rector es queixava al bisbe del seu vicari, l'endemà mateix el vicari era castigat i enviat a una parròquia de les *quimbambes*, com per exemple la Vall del Bac, que era tinguda per una parròquia-càstig).

Però l'ambigüitat del bisbe Jubany també va fer que sortís de Girona sense pena ni glòria, com ja he recordat més amunt. En els moments en què no hi havia bisbe a la diòcesi, el Dret Eclesiàstic preveia una figura que es deia vicari capitular. El Dr. Josep Maria Taberner i Collellmir, traspassat enguany, va ser un vicari capitular i vicari general molt apreciat.

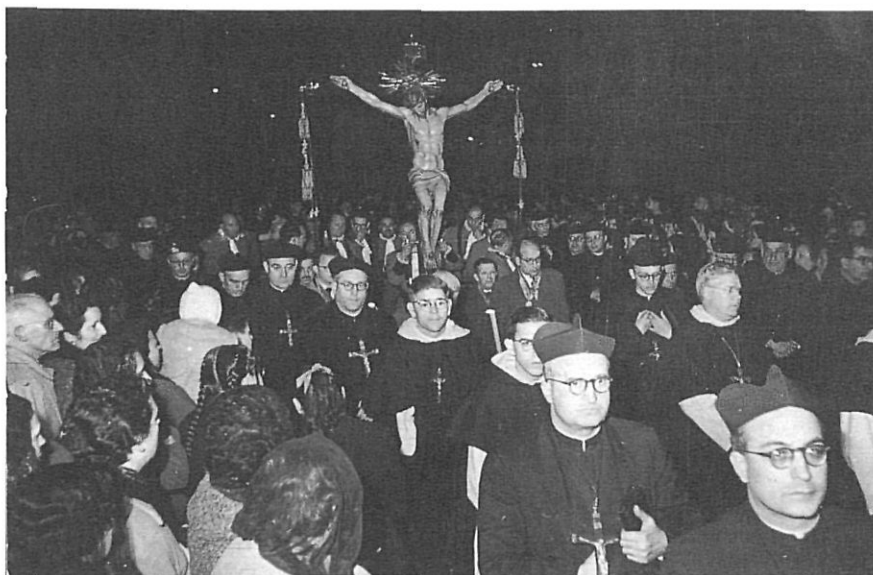
El bisbe Jaume Camprodon va ser bisbe de Girona a partir de l'any 1973, i encara ho és.

Altres bisbes de Girona

He parlat de tres bisbes gironins: Cartaña, Jubany i Camprodon. Tots tres comprenen dos terços de segle d'història de la diòcesi de Girona. Dels altres bisbes gironins d'aquest segle no en sé ben bé res: jo sóc nat el 1939.

Els poso com a simple informació: Tomàs Sivilla i Gener (1878-1906), Francesc de Pol i Baralt (1906-1914), Francesc de Paula Mas i Oliver (1915-1920), Gabriel Llompart i Jaume (1922-1925) i Josep Vila i Martínez (1925-1932). El bisbe Sivilla va donar nom a una residència per a capellans vells i malalts.

En aquests moments la mitjana d'edat dels capellans gironins ultrapassa, de bon tros, l'edat de seixanta anys. I aquest fet no és només de Girona. És general. I això fa replantejar moltes coses. Per exemple, atès que moltes parròquies s'estan quedant sense capellà, hom està estudiant la manera d'agrupar les parròquies i començant a dir als fidels que no tindran missa sempre que vulguin. Per això s'està mirant de vendre la idea de les celebracions sense missa. Tot i que hi ha molta gent que no ho veu gaire clar, puix que es podria plantejar l'alternativa de capellans casats, els feligresos es van acostumant resignadament a aquesta idea. I, de fet, ja hi ha monges que gallegen de ser rectores de parròquia. Aquí cal fer esment de la qüestió dels diaques permanents (que és una institució que comporta que hom ordeni diaques ho-

Els predicadors de la Santa Missió de Girona, l'any 1955.

mes casats. Aquests diaques poden realitzar moltes de les tasques del prevere, tret de la missa i la confessió). A Girona, el bisbe Camprodon sempre s'ha negat a instituir aquesta entitat o categoria de diaques permanents. Les raons se les ha callat, malgrat les pressions que ha tingut, i diguem-ne l'exemple d'altres bisbats, com el de Barcelona, que té més de cent diaques permanents.

El fejocisme i altres moviments

D'abans de la Guerra Civil sé que a Girona havia florit el moviment fejocista (Federació de Joves Cristians de Catalunya). El bisbe Cartaïà va acceptar i beneir aquest moviment català i cristià. Després de la Guerra Civil, tots els assaigs per ressuscitar-lo van resultar inútils. Els fejocistes cantaven un himne que deia: «Som cristians i catalans, que vol dir herois dues vegades». Sens dubte que aquest moviment hagués fet molt de forat si les coses no haguessin anat de mal borràs per a Catalunya. El bisbe Cartaïà de la postguerra va ser molt diferent del de la preguerra. Per cert, el Dr. Cartaïà va ser consagrat bisbe a la catedral de Tarragona el 22 d'abril de 1934 pel cardenal Vidal i Barraquer.

L'any 1955, el govern franquista conferí al bisbe Cartaïà la Gran Creu d'Alfons X el Savi, per la seva tasca cultural. Evidentment, no hauria estat mereixedor d'aquest guardó del govern si no n'hagués estat adicte.

Entrada a Girona del bisbe Narcís Jubany, l'any 1964.

Les autoritats gironines a la missa del dia de Sant Narcís, patró de Girona, els anys 70.

Aquí permeteu-me fer esment d'algunes activitats dutes a terme durant el pontificat dels bisbes Cartaïà, Jubany i Camprodon.

Una de les que portaven molt de rem va ser l'Aspirantat. Jo recordo el d'abans dels anys cinquanta. Era una activitat destinada als infants. L'ànima era un capellà que es deia mossèn Vicenç Vila, un home sord com una perla però amb un esperit i una dinàmica notables. Recordo que deixava bocabadat un exèrcit de quitxalla quan explicava una rondalla. Mossèn Vila era de Salt, on va viure plàcidament els seus darrers anys, conservant l'humor. Recordo que, ja capellà, hi vaig tenir contactes, puix que vaig estar destinat a Salt una temporada. Junts recordàvem anècdotes de l'Aspirantat. Quan em veia, em deia, cridant –com ho fan els sords–: «Tu, què fa en Serra Campos?». Es referia al bisbe José Guerra Campos, llavors secretari de la Conferència Episcopal Espanyola, i que donava molta «guerra» per les seves postures conservadores.

Paral·lelament a l'Aspirantat van néixer els casals d'estiu, que tant de bé van fer, i que encara duren. Uns

dels seus primers promotors van ser mossèn Serra –que havia estat molts anys de missioner a l'Índia i que era rector de Fortià– i mossèn Evarist Feliu, un capellà carismàtic que va acabar a Madrid fundant no sé ben bé què. Mossèn Evarist, si hagués viscut trenta anys abans o trenta anys després, seria un home a qui haurien fet sant i del qual se'n parlaria. Va ser un místic, en un temps en què un místic ja no significava gaire res. És el mateix cas que un altre capellà gironí admirable, encara viu: mossèn Jordi Carrera, de Casa Missió de Banyoles, una institució molt gironina que a la postguerra i fins als anys seixanta va fer centenars de Missions Populars a les parròquies de Girona, i també Setmanes Marianes. Igualment va animar la visita a les parròquies gironines de la imatge de la Mare de Déu de Fàtima, que va tenir lloc després de la guerra fins a la dècada dels cinquanta. L'èxit de públic va ser espectacular, potser no sempre ben lliure, però vivíem uns anys en què l'Església catòlica manava, i més valia estar-hi bé. S'explica el cas que va ocórrer en una missió popular a un poble gironí. Hi havia

un malalt recalcitrant a confessar-se. Els missioners van tenir la idea de posar un altaveu prop de la seva finestra. Al final –segons expliquen– el pobre home no va tenir més remei que demanar la confessió per mor de morir en pau.

Un altre organisme que va agafar els pontificats tant del bisbe Cartaïà com del bisbe Jubany van ser els Cursets de Cristiandat, o «de colores». Havien nascut a Mallorca i aviat van passar a la península. Els anomenaven «de colores» per una cançó llatinoamericana que feia: «De colores se visten los campos en la primavera, de colores son los pajaritos que vienen de fuera, de colores es el arco iris que vemos lucir...», i que es va convertir en l'himne oficial del moviment. Suposo que aquesta cançó us diu alguna cosa, perquè encara se sent alguna vegada a la ràdio. Els Cursets de Cristiandat s'especialitzaven a aplegar durant uns dies homes com més durs i anticlericals millor. Els feien unes xerrades, anomenades «rotllos», i altres pràctiques que alguns deien que eren com rentats de cervell. El cas és que la majoria d'aquests homes es tombaven i es confessaven. Per ajudar la perseverança hi havia, després, unes reunions anomenades «ultreies», que es feien a les parròquies. La perseverança no estava assegurada, ja que molts tornaven a la vida de sempre.

L'escriptor Jaume Lorés va fer una crítica força dura dels Cursets de Cristiandat. Però jo crec que ni eren tan dolents com deia, ni van fer tant de mal, ni eren tan integristes. Simplement eren les darreres revifalles d'un catolicisme que feia aigua per tots costats. A hores d'ara –que encara subsisteixen– passen sense pena ni glòria, ni oposició per part de ningú. I, fins i tot, en algunes societats catòliques endarrerides, com per exemple la llatinoamericana, els Cursets de Cristiandat tenen alguns èxits.

Altres activitats

Un altre fruit dels anys de nacionalcatolicisme foren les confraries i les processons de Setmana Santa. Totes les confraries tenien els seus passos, que lluien durant la processó del Divendres Sant. Hi havia el pas de la burra, objecte de les bromes dels seminaristes.

He fet esment d'això perquè –oh, meravella!– les confraries i processons s'han revifat i actualment tenen una vida exuberant. Molts rectors s'han convertit i, com a nous conversos, pronuncien encesos elogis on abans deien blasmes. La gent estima disfressar-se de natzarè i passejar la seva vesta els Divendres Sants pels carrers de Girona. No seré pas jo qui ho critiqui. Però sí que vull tornar a fer esment, en aquest final de segle, del retorn de la simbologia religiosa, tant si és cristiana com si és pagana.

I potser ja seria hora que en parlés, puix que ho he promès.

Les necessitats de l'home d'avui

Els carismàtics creen comunitats. Aquesta és una gran necessitat de l'home d'avui: sentir-se acollit en comunitat. Cada vegada vivim més sols. Per això proliferen moviments de tota mena que fomenten l'esperit comunitari. I val a dir que tenen l'èxit assegurat. No és així per part de l'Església catòlica, que s'entesta a distanciar el capellà celebrant del poble fidel, o els capellans dels laics. I no s'adona que va en contra dels signes dels temps.

Amb tot, la contestació d'aquestes actituds es dona fins i tot al mateix interior de l'Església. A final d'estiu de 1999 un grup de rectors gironins van retreure al bisbe que es deixés pressionar per corrents integristes, a propòsit de la confessió comunitària o col·lectiva.

A les comunitats carismàtiques fins i tot es fan vots de pobresa, de caste-

dat i d'obediència. Però s'hi admeten homes i dones, casats i solters, gent de totes les religions i maneres de pensar. A l'Església catòlica tothom ha de pensar igual, almenys externament. Aquest és un handicap greu per a l'Església catòlica a final del segle XX.

Darrerament els carismàtics han canviat i s'han adaptat a les exigències de l'Església catòlica. Durant molts anys les autoritats religioses es malfiaven dels carismàtics. Avui dia els carismàtics tenen un lloc a l'Església catòlica, un lloc que no para de créixer. Han estat beneïts i reconeguts pel Papa Joan Pau II, a qui plauen molt aquests moviments fidels a les seves consignes. El Papa Joan Pau II ha magnificat molts d'aquests nous moviments, a títol de recompensa per llur fidelitat a la Santa Seu i, en concret, a la seva persona. Es diu que, de tant en tant, convida a dinar Kiko Argüello, fundador dels neocatecumenals. A Roma, aquest any 1999, vaig trobar unes quantes parròquies influenciades pels neocatecumenals.

D'esquerra a dreta, Joaquim Vallmajó i Joan Alsina, assassinats respectivament a Rwanda (1994) i a Xile (1973).

Publicacions gironines

Un altre punt que mereix unes ratlles és el de les publicacions de la diòcesi de Girona. Fonamentalment n'ha tingut tres. Hi ha el *Full Parroquial*, que ha passat diferents etapes amb diferents noms, però que s'ha mantingut. Actualment se n'editen més de vint mil exemplars. És una publicació modesta, de quatre planes, que vol servir de lligam entre els fidels i les seves autoritats eclesiàstiques i, al mateix temps, servir de vehicle de formació d'aquests fidels. El nostre bisbe Jaume, amb constància modèlica, hi ha escrit un article de reflexió cada setmana des de fa més de vint anys; en concret, des que va arribar a la diòcesi. Les altres seccions han canviat, unes vegades en positiu i altres en negatiu. Algun cop ha estat ocasió de conflictes, com per exemple l'escrit del bisbe en contra de la pena de mort. Hi van intervenir altes instàncies del Govern i del Vaticà. De fet, aquest escrit no anava inclòs a les pàgines del full, però va ser enviat conjuntament, de manera que podia considerar-se'n un annex. Era una homilia que els capellans havien de llegir a les misses del diumenge. El bisbe va rebre una trucada del Vaticà mentre era a la Bisbal d'Empordà. El Govern havia fet pressió a la Santa Seu. I aquesta va comminar el bisbe perquè no fes llegir l'homilia a les misses. Així va ser, tret d'alguns rectors que no en van fer cas i la van llegir.

Una altra publicació és la revista *Vida Catòlica*, nascuda abans de la Guerra Civil. Naturalment es va interrompre durant els tres anys de guerra i es va reprendre després. Va deixar de publicar-se una temporada, però va tornar a sortir. Altre cop es va aturar. Els dirigents diocesans, després d'un temps d'incertesa i de reflexió, la van posar en mans d'un equip progressista, del qual vaig tenir l'honor de formar part. Ens vam agafar la tasca amb

BIBLIOGRAFIA

Boletín Oficial Eclesiástico del Obispado de Girona, 1856 i ss.

BUSQUETS, J. *La destrucció d'esglésies a la ciutat de Girona el 1936 i les seves excepcions. La guerra civil a les comarques gironines 1936-1939*. Quaderns del Cercle, 2, Girona 1986.

BUSQUETS, J. «La persecució religiosa al Bisbat de Girona». *Revista de Girona*, 116, maig-juny 1986.

Butlletí de l'Església de Girona.

CERVERA, J.M. *Un apòstol dels temps moderns. Assaig biogràfic de mossèn Pere Dausà i Arxer*. Ed. Delegació Diocesana de Mitjans de Comunicació Social, Girona, 1989.

CLARA, J. *Conflictes Església-Estat al bisbat de Girona (1965-1975). L'època franquista*. Quaderns del Cercle, 5, Girona 1989.

CLARA, J. *El bisbe de Girona davant la guerra d'Espanya (1936-1939)*. Girona, Ed. Gòthia, 1983.

«Contra l'ensenyament del catecisme en català. Una actitud del Capità General de la IV regió militar l'any 1968», Congrés d'Història de l'Església Catalana, Solsona, 1993.

Diversos autors. *Església i societat a la Girona contemporània*, Quaderns del Cercle, 6, Girona, 1993.

Diversos autors. «Narcís Jubany, bisbe de Girona 1964-1973», *Revista de Girona*, núm. 187, març-abril 1998.

MARQUÈS, J.M., *Cristians de Girona*, Quaderns de la Revista de Girona, núm. 29, 1990.

«Sis diaris i memòries de guerra sacerdotal», *La guerra civil a les comarques gironines (1936-1939)*. Quaderns del Cercle, 2, Girona, 1986.

PLADEVALL, A. *Història de l'Església a Catalunya*, Barcelona, Edit. Claret, 1989.

PRATS, M.; MARQUÈS, J.M., «L'església: bisbes, clergat i organització», a *L'Avenç*, núm. 60, maig 1983.

PRATS, M. «10 anys de postconcili a Girona», *Vida Catòlica*, gener 1976.

PUJADAS, I. *Joan Alsina. Xile al cor*. Ed. Aedos, Barcelona, 1986. *Quaderns de Pastoral*, núm.61, Barcelona, juny 1980.

TORRAS, P. «L'Església de Girona a vint-i-cinc anys del concili», *Revista de Girona*, núm. 125, 1987.

Vida Catòlica, Girona, 1935-1977.

GONZÁLEZ DE CARDEDAL, O. i altres, *La Iglesia en España. 1950-2000*. Ed. PPC, Madrid, 1999.

decisió, però també amb humor. La revista, l'anomenàvem «Vida Caòtica». Vam treure'n vint-i-tants números. I es van acabar les virolles. Ara s'ha tornat a revifar la idea, i ha sortit una revista diocesana amb un altre nom, *El Senyal*, a la qual desitjo molt de futur, encara que la por em fa dir que durarà poc.

Sempre que s'ha reunit l'Església gironina s'ha demanat una revista. Però sempre ha fracassat l'intent.

I, per acabar aquest capítol, vull fer esment d'un conjunt de publicacions que abasten una temàtica religiosa ben gironina. Es tracta de la col·lecció Sant Feliu, l'ànima de la qual és un company capellà gironí, el Dr. Josep Maria Marquès i Planagumà. Aquest company és una de les persones més preparades que tenim a l'església gironina, un home que domina amplament molts camps de la cultura. Té fama de mal caràcter, però potser és més aparença que altra cosa. Potser per això l'Església diocesana no l'ha tractat gaire bé. No en vull parlar més. Tan sols en deixo constància. A

més, és un rector exemplar. I em sembla que s'ha fet més savi que ric editant llibres. Vull dir que em sembla que ha hagut de treure's molts diners de la seva butxaca. Estic segur que, si hagués d'esmentar les seves publicacions, la llista seria llarguíssima. I em sembla que totes estan fetes amb rigor i coneixement de causa. Serveixin aquestes ratlles d'homenatge a aquest company, avançant-me als que, següentment, li faran un altre dia.

Moments importants de reflexió

La primera reunió amb cara i ulls que es va fer va ser ja durant el pontificat del bisbe Jaume Camprodon, foren les Jornades de Banyoles, l'any 1980. Fou una ocasió important en la qual laics, religiosos i capellans vam ser convidats a dir la nostra tot pensant en el futur de l'Església de Girona. Jo diria que va ser la trobada més important des de feia molts anys i que, pel que tinc observat, encara no s'ha superat. Durant uns dies un piló de

gent ens vam reunir a Casa Missió de Banyoles, i vam discutir i aprovar un conjunt de propostes, cinquanta-una en total. El bisbe Camprodon se les va fer seves. El mal és que s'han dut a la pràctica a mitges. Però la importància s'ha notat de llavors ençà. Sempre que s'ha volgut indicar que es feia una opció seriosa, es parlava de les Jornades de Banyoles.

Hi ha altres punts que voldria tocar però que farien aquest escrit inacabable. Només en deixo constància: el treball del Col·lectiu de dones a l'Església, els Moviments Som Església i Cristians pel Socialisme, el Col·lectiu de capellans secularitzats, les Comunitats de Base, l'Assemblea Diocesana després del Concili Provincial Tarraconense, i un llarg etcètera. L'enfocament que he donat a aquestes ratlles és molt personal i, per tant, parcial. Segur que molts diran que ho he enfocat malament. Els en demano perdó i els prego que siguin indulgents amb la meua memòria selectiva.